

Skala oceny bólu u osób z zaawansowanym otępieniem (PAINAD)

Instrukcje: Obserwować pacjenta przez pięć minut przed dokonaniem oceny jego zachowań. Ocenic zachowania według poniższej skali: Definicje każdej pozycji podano na następnej stronie. Pacjenta można obserwować w różnych warunkach (np. podczas odpoczynku, w trakcie wykonywania przez niego przyjemnych zajęć, w trakcie opieki nad nim, po podaniu leku przeciwbólowego).

Zachowanie	0	1	2	Ocena punktowa
Oddychanie Niezależne od wokalizacji	<ul style="list-style-type: none"> • Prawidłowe 	<ul style="list-style-type: none"> • Sporadyczne epizody utrudnionego oddychania • Krótki okres hiperwentylacji 	<ul style="list-style-type: none"> • Głośne, utrudnione oddychanie • Długi okres hiperwentylacji • Oddech Cheyne`a-Stokesa 	
Negatywne wokalizacje	<ul style="list-style-type: none"> • Brak 	<ul style="list-style-type: none"> • Sporadyczne zawodzenie lub jęczenie • Cicha mowa wyrażająca negatywne emocje lub dezaprobatę 	<ul style="list-style-type: none"> • Powtarzane niespokojne okrzyki • Głośne zawodzenie lub jęczenie • Płacz 	
Wyraz twarzy	<ul style="list-style-type: none"> • Uśmiechnięty lub twarz pozbawiona wyrazu 	<ul style="list-style-type: none"> • Smutny • Przestraszony • Wyraz dezaprobaty 	<ul style="list-style-type: none"> • Grymas na twarzy 	
Mowa ciała	<ul style="list-style-type: none"> • Postawa zrelaksowana 	<ul style="list-style-type: none"> • Postawa napięta • Niespokojne chodzenie • Wiercenie się 	<ul style="list-style-type: none"> • Sztywna postawa • Zaciśnięte pięści • Podciągnięte do góry kolana • Wrywanie się lub odpychanie • Bicie 	
Możliwość uspokojenia	<ul style="list-style-type: none"> • Brak potrzeby uspokajania 	<ul style="list-style-type: none"> • Możliwość odciążenia uwagi lub dodania otuchy słownie lub dotykiem 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak możliwości uspokojenia, odciążenia uwagi lub dodania otuchy 	
ŁĄCZNY WYNIK				

(Warden i wsp., 2003)

Punktacja:

Łączny wynik zawiera się w zakresie od 0 do 10 punktów. Można go interpretować następująco: 1–3 = łagodny ból; 4–6 = średnio nasilony ból; 7–10 = ból o ciężkim nasileniu. Zakresy te opierają się na standardowej skali oceny bólu od 0 do 10, jednak nie potwierdzono w piśmiennictwie prawidłowości ich stosowania z tym narzędziem.

Źródło:

Warden V, Hurley AC, Volicer L. Development and psychometric evaluation of the Pain Assessment in Advanced Dementia (PAINAD) scale. *J Am Med Dir Assoc.* 2003;4(1):9-15.

Definicje pozycji skali PAINAD

(Warden i wsp., 2003)

Oddychanie

1. *Prawidłowe oddychanie* charakteryzuje się wykonywanymi bez wysiłku, cichymi, rytmicznymi (płynnymi) oddechami.
2. *Sporadyczne epizody utrudnionego oddychania* charakteryzują się epizodycznymi napadami sprawiających trudności lub męczących oddechów.
3. *Krótki okres hiperwentylacji* charakteryzuje się okresowymi przyspieszonymi, głębokimi oddechami, które utrzymują się przez krótki czas.
4. *Głośne, utrudnione oddychanie* charakteryzuje się negatywnie brzmiącymi oddechami w fazie wdechu lub wydechu. Oddechy mogą być głośne, bulgoczące lub świszczące. Wyglądają na wykonywane z wysiłkiem lub męczące.
5. *Długi okres hiperwentylacji* charakteryzuje się przyspieszeniem częstości i zwiększeniem głębokości oddechów, co utrzymuje się przez dłuższy czas.
6. *Oddech Cheyne'a-Stokesa* charakteryzuje się rytmicznymi, cyklicznymi zmianami oddechów z bardzo głębokich do płytkich, z okresami bezdechu (zaprzestania oddychania).

Negatywne wokalizacje

1. *Brak* oznacza mowę lub wokalizacje, które mają charakter neutralny lub przyjemny.
2. *Sporadyczne zawodzenie lub jęczenie* polega na wydawaniu żałosnych dźwięków lub pomruków, dźwięków zawodzenia lub lamentowania. Jęki polegają na wydawaniu głośniejszych niż zwykle, nieartykułowanych, bezwiednych dźwięków, które często nagle się zaczynają i kończą.
3. *Cicha mowa wyrażająca negatywne emocje lub dezaprobatę* polega na cichym mamrotaniu, bełkotaniu, jęczeniu, burczeniu lub przeklinaniu w tonie narzekającym, sarkastycznym lub zgorzkniałym.
4. *Powtarzane niespokojne okrzyki* charakteryzują się wielokrotnym używaniem fraz lub słów w tonie wskazującym na lęk, niepokój lub stres.
5. *Głośne zawodzenie lub jęczenie* polega na wydawaniu żałosnych dźwięków lub pomruków, dźwięków zawodzenia lub lamentowania, znacznie głośniejszych niż zwykle natężenie głosu. Głośne jęki polegają na wydawaniu głośniejszych niż zwykle, nieartykułowanych, bezwiednych dźwięków, które często nagle się zaczynają i kończą.
6. *Płacz* polega na wyrażeniu silnych emocji, czemu towarzyszą łzy. Może mieć postać szlochania lub cichego płakania.

Wyraz twarzy

1. *Uśmiechnięty lub twarz pozbawiona wyrazu*. Uśmiechnięty wyraz twarzy charakteryzuje się skierowanymi w górę kącikami ust, rozświetleniem oczu i miną wyrażającą przyjemność lub zadowolenie. Twarz pozbawiona wyrazu oznacza minę neutralną, swobodną, zrelaksowaną lub obojętną.
2. *Smutny wyraz twarzy* oznacza minę nieszczęśliwą, wyrażającą samotność, smutek lub odrzucenie. Mogą pojawiać się łzy w oczach.
3. *Przestraszony wyraz twarzy* charakteryzuje się miną wskazującą na strach, niepokój lub nasilony lęk. Oczy są szeroko otwarte.
4. *Wyraz dezaprobaty* charakteryzuje się skierowaniem kącików ust w dół. Na czole i wokół ust mogą się pojawić pogłębione zmarszczki.
5. *Grymas na twarzy* polega na wykrzywionej, zestresowanej minie. Brwi są bardziej zmarszczone, podobnie jak obszar wokół ust. Oczy mogą być mocno zaciśnięte.

Mowa ciała

1. *Postawa zrelaksowana* charakteryzuje się spokojnym, wypoczętym, odprężonym wyglądem. Wydaje się, że oceniana osoba nie przemęcza się.
2. *Postawa napięta* charakteryzuje się pełnym napięciem i obaw lub zmartwionym wyglądem. Szczęki mogą być zaciśnięte. (Wykluczyć wszelkie przykurcze.)
3. *Niespokojne chodzenie* oznacza wykonywanie czynności, która wydaje się nerwowa. Może wystąpić element strachu, zmartwienia lub niezrównoważenia. Szybkość chodzenia może być większa lub mniejsza.
4. *Wiercenie się* polega na wykonywaniu niespokojnych ruchów. Może występować wiercenie lub kręcenie się na krześle. Oceniana osoba może jeździć na krześle po pokoju. Może być również obserwowane wielokrotne dotykanie części ciała, ich ciągnięcie lub rozcieranie.
5. *Sztywna postawa* charakteryzuje się usztywnieniem całego ciała. Kończyny górne i/lub dolne są napięte i nie zginają się. Tułów może wyglądać na prosty i bardzo sztywny. (Wykluczyć wszelkie przykurcze.)

6. *Zaciśnięte pięści* polegają na mocno zamkniętych rękach. Mogą one być wielokrotnie otwierane i zamykane lub przez cały czas mocno zaciśnięte.
7. *Podciągnięte do góry kolana* polegają na zgięciu nóg i przyciągnięciu kolan do klatki piersiowej. Wygląd wyrażający ogólnie przeżywanie trudności. (Wykluczyć wszelkie przykurcze.)
8. *Wyrywanie się lub odpychanie* charakteryzuje się oporem przed podejściem lub opieką drugiej osoby. Osoba oceniana próbuje uciec poprzez wyrywanie lub wykręcanie się bądź też przez odpychanie rozmówcy.
9. *Bicie* charakteryzuje się uderzaniem, kopaniem, chwytniem, ciosami pięścią, gryzieniem lub innymi formami napaści na drugą osobę.

Możliwość uspokojenia

1. *Brak potrzeby uspokajania* polega na dobrym samopoczuciu ocenianej osoby. Oceniana osoba wydaje się zadowolona.
2. *Możliwość odciążenia uwagi lub dodania otuchy słownie lub dotykiem* charakteryzuje się przerwaniem negatywnego zachowania, gdy ktoś coś powie do ocenianej osoby lub ją dotknie. Zachowanie zatrzymuje się w okresie interakcji, bez żadnych oznak, że oceniana osoba pozostaje w stanie jakiegokolwiek stresu.
3. *Brak możliwości uspokojenia, odciążenia uwagi lub dodania otuchy* polega na niezdolności ukojenia danej osoby lub przerwania jej zachowania poprzez użycie odpowiednich słów lub zastosowanie odpowiednich działań. Żadne działania uspokajające, ustne lub fizyczne, nie poprawią tego zachowania.